

A jelenleg tapasztalható Goldoni-rene-
szánsz általában kimerül a szerző slá-
gerdarabjainak reprízében, és csak ritkán szá-
mol a sosem játszott, esetleg lefordítatlan mű-
vekkel. Ez alól egyedül a komédiaszínház
kivétel, amelyet a bukaresti Bulandra nálunk
is látott revelatív előadása fedezett föl három
magyar színpad számára. A Nyaralás-trilógia
sem tartozik a gyakori műsordarabok közé;
egy estére összevont változatát annak idején
(vagy három évtizede) Lengyel György ren-
dezte a Vígszínházban, Szikora János pedig
Győrben.

A késői Goldoni-darabok, így a *Nyaralás*
is, líraibbak, atmoszferikusabbak, tűnő-
dőbbek az ismert komédiáknál. Néha ki-
fejezetten nosztalgikus, szomorkás hangul-
latúak, kevésbé mozgalmasak, és az élet
jelenségeit folyamatosan pergő, olykor
többszálú cselekmény helyett állóképek-
ben ábrázolják. Ezekben a kis túlzással
impresszionistának is nevezhető színmű-
vekben kevés a valahonnan valahová eljutó
történet, olykor alig mozdul valami, ellen-
ben gazdag a belső viszonyok szövevénye,
a szereplők közti kapcsolatok ábrázolása, a
szokások, viselkedésmódok, apró életmeg-
nyilvánulások érzékeny, finom, hol költői,
hol kritikus-ironikus rajza. A késői Gol-
doni-komédiákat valaha, a múlt század kö-
zepe táján – nálunk egészen a nyolcvanas
évek végéig – változatos eszközökkel igye-
kezett reprodukálni a realista illúziószín-
ház. A XVIII. századi viseleteket és modo-
rosságokat részint korhűen megjelenítő,
részint finoman a XX. századi divatokba és
magatartásmintákba átjátszó jobb ren-
dezések a lélektani realizmust, az esztéticiz-
must, a stilizációba való átmenetet, a lírai
tónust, a fény-árnyék játékokat, a gyöngéd
zenei háttérrel tekintett mértékadónak,
és az általános paszttel árnyalatot a színé-
si játék vidám színeivel élénkítették föl.
Láttunk ilyen Goldoni-előadásokat külföl-
diektől, és az említett hazaiak is hasonlóak
voltak.

A kaposvári Csiky Gergely Színházban a
trilógia középső részét játsszák, Török
Tamara fordításában, Rusznyák Gábor
rendezésében. Tudni való – a szerző maga
említi –, hogy noha a három mű össze-
függ, dramaturgiailag önállóak, külön-kü-
lön is elő lehet adni őket. A középső darab
afféle miliódráma, a nyaralóvendégek nyar-
alási „helyzetének” kibontása, rutincse-
lekvéseik (étkezés, társalgás, szórakozás),
futó találkozásai, hóbortjaik, flörtjeik, fél-
tékenykedéseik, pletykálkodásaik drámai
montázsa. Ha mindenáron a helyzet fóku-
szát keressük, akkor annak tekinthetjük a
két jegyespár haragszomrád viszonyát.
Leonardo (Znamenák István) és Giacinta
(Gryllus Dorka) nyaralását befelhőzi, hogy
Guglielmo (Kocsis Pál) beleszeret Giacin-

KOLTAI TAMÁS

Szezoncikk

■ GOLDONI: NYARALÁS ■

Gryllus Dorka (Giacinta) és Znamenák István (Leonardo)

tába. Guglielmo menyasszonya, Vittoria (Nyári Szilvia) ráadásul Leonardo húga, így a ki-
alakuló flört – mert kérdés, hogy valódi, mély érzelemlől van-e szó, vagy csak üdülési föl-
lángolásról – még kínosabb. A centrális konfliktus szélén helyezkedik el Sabina (Márton
Eszter), a fiatal férfiakra vadászó gazdag „szingli” (történetesen Giacinta nénikéje) és a
pénznek nehezen ellenálló „dzsigoló”, Ferdinando (Némedi Árpád), valamint a kama-
szosan fickándozó két félig gyerek, Rosina (Balla Eszter) és Tognino (Tóth Richárd). Még
„szelebbre”, a szolgálók csoportozatában Paolo (Kelemen József) és Brigida (Ébl Helga)
megismétli a tervbe vett házasságról való évődést. Mint látható, a tét a szerelem vagy in-
kább a helyébe föltozkodó „nyári érzelem” (esetleg szimpla üzlet), ami szerelemnek adja
ki magát. A végén visszaáll az eredeti „rend”; Giacinta monológban figyelmeztet a nyári
flörtök veszélyeire.

Rusznyák a XX. század hatvanas éveibe helyezte át a cselekményt. Túl vagyunk a finom
költői stilizációk korszakán, a rendezőket nem érdekli a régi korok modorát a jelenbe át-
hajlító, artisztikus stíljáték. Nem olyan a színház, nem olyan a világ, minden durvább, di-
rektebb, undokabb, batorság volna számon kérni halott eszményeket. Ha úgy vesszük, a
hatvanas évek földidézése éppúgy stíljáték, mint a XVIII. századé. Még csak félmúlt, ironi-
kus nosztalgia fűzi hozzá, ha nem is közvetlenül a rendezőt, de a fölmenőit s általuk az or-
szágglakosság jelentős részét. Különböző televíziókban korabeli filmek, korabeli kvizek,
korabeli kívánságműsorok mennek nagy sikerrel. „Rárendezni” a darabot egy akkori bala-
toni SZOT-szálló vagy vállalati üdülő külsőségeire éppúgy stilsztika, mint rekonstruálni
egy kétszázötven éves livornói albergót. Khell Zsolt a közismert rondabarna farostlemezzel
kibélelt, sivar hodaílyt állította a színpadra; megteszi realista díszletnek, de van benne

valami az elvont, semleges térből is. Az első részben lehet akár ebédlő vagy társalgó (oldalt tálaló vagy büfé céljára szolgáló nyílások, hátul a szabadba vezető, ponyvával fedett medencefélé, a ponyvára falevél-imitációk hullanak, mennydörgés-stilizáció kelti a vihar hatását). A második részre beszűkül a tér, előrecsúszik a fal, rideg, zárt, börtönszerű hall keletkezik (ide is beesik egyetlen „abszurd” levél), később becsapódnak az ajtók, eltűnnek a szolgálók, a szereplők mintegy baljóslatúan bezáródnak a „nyaralás” időn és téren kívüli világába.

A jelmezek korkövetőek. Ignatovity Krisztina nem torzít az aktuális divaton, az idézetek – egybeszabott fürdőruhák, fürdősapkák, kalapok, ernyők, hulahoppkarikák – önmaguk történelmi mivoltában parodisztikusak. A dramaturgiai funkciót betöltő, két, tökéletesen egyforma mariage-ruha (a riválisok, legnagyobb bosszúságukra, ugyanazt a modellt vásárolták meg) az adott időszak legismertebb női szabása: derékban övvel szorosan összehúzott abroncsszoknya. A *couleur locale*-hoz tartozik a zenekar, korabeli slágerekkel, például a „Buona sera, signoriná”-val és másokkal; a zenészek hol beülnek, hol kiszállnak, a „dzsigoló” Ferdinándot játszó Némedi Árpád maga is a zenekar tagja, néha zenél, néha visszalép a játékba, kihangsúlyozott prózai üzeneteket küld, ahogyan az szokás volt akkoriban. A színpad szakadatlan mozgásban van, Rusznyák a találkozások napi rutinjának realiztikusan követhető eseményeit elszabaduló ötletekkel ötvözi. A vendégek úszni vagy vadászni indulnak a megfelelő felszereléssel, harsány „valaki” kiáltásokkal reklamálják a kiszolgálást (a személyzet értelemszerűen nem „gazdákhöz” kötött szolgálókból áll, mint az eredetiben, hanem az „üdülő” formaruhás pincéreiből), leülnek kárttyázní, vagy – a második részben – a búcsúestre (esküvőre?) készülve lagymatagon díszítik a termet. Egy fűnyíró gép önállóítja magát, a rajta hagyott nyomból következtetve „átmegy” a személyzet egyik tagján. A pincérek egy jókora ládában bújócskáznak, némi szexszel körítve a játékot, nem lehet tudni, a láda hangszertok-e, vagy inkább koporsó, mindenesetre a második részben szurreális módon fölemelkedik, és eltűnik a zsinórpadon. Az első részben inkább csak szertelenségével és stílusérzékenységgel ható előadás szünet után gondolatilag is összerendeződik. A nyaralás szabadságát kihasználó (vagy éppen kötelező formalitásától szenvedő) szereplők egyre elveszettebbé válnak, látszik rajtuk a belső bizonytalanság, a kiürülés. A groteszk keserű árnyalatot kap, és kiderül, hogy senki sem tud mit kezdeni önmagával: a kimagyarázkodásokkal egy időben – a pusztá érdekkapcsolat fölbomlik, a párok visszarendeződnek – végbemegy a viszonyok elsivárosodása. A hatvanas évek fákó vidámsága – a paradoxont használhatónak érzem – éppúgy a helyére kerül, mint a „kortalan” miliódramá atmoszferikussága. Így az előadás, amely Rusznyák általán látott legjobbjá, Goldoninak és a jelennek egyaránt megfelel.

A kaposvári együttes már nem olyan homogén, mint régebben. Ebben az előadásban sem beszélnek azonos nyelven a színészek. Gryllus Dorka és Znamenák István a hétköznapi létezés technikáiból indul ki. Nekik belső életük van, anélkül, hogy pszichologizálná-

Kelemen József (Paolo), Horváth Zita (Titina), Szula László (Beltrame) és Ébl Helga (Brigida)

Simaratótő

nak, vagy elhatározott szándékkal valamilyen akarnának lenni. Ez a látszólag színtelen vagy pasztellszínű játék titkokat rejt, elárulja, hogy a felszíni kérdésség, instabilitás alatt több van, netán épp ez a bizonytalanság a karakter lényege. Gryllus a zártság, a kissé ijedt kedélytelenség, Znamenák a neveltségessé válás felé tolja el az alakot; mindkettőjük nagy előnye, hogy nem „alakítanak”. Kocsis Pál egyszerűbben fogja föl a széptevő figuráját, kerüli, hogy amorózó legyen, de egyáltalán nem érzi zsenánsnak, hogy Guglielmo mindenki szeme láttára udvarol más menyasszonynak. Nyári Szilvia Vittoriája is több érdeklődést mutat a divat, mint a helyzet kínossága iránt, így párosukra lényegében nem hat a föltűnő kaland. Márton Eszter végképp nem árnyal, ő egyszerűen élesen van jelen, élesen szól meg, az ő Sabinája az a gazdag nő, akinek érzelmi téren nincs személyisége, csak vásárlóereje. Némedi Árpád Ferdinándoként jópofa „kis muki”, aki tisztában van a saját pitiánerségével, de egyetlen pénzes „nyanyánál” sem köti le magát végleg, idejében lelép. (Sőt, posztmodern módon a játékból is kilép, közölve a nézővel, hogy számára, úgy látszik, véget ért a darab – és távozik a zenekari árokba.) Két infantilis gyereket játszik Balla Eszter és Tóth Richárd; mindketten szelesek, utóbbi karakteres is; mindenesetre biztatóbbak, mint amilyen legutóbbi katasztrófális kettősük volt a *Nosztaly fiúban*. Egy pikírt nagynéniként Tóth Eleonóra vénkisasszonyos manírok nélkül jellegzetes, egy vigjátéki apaként Tóth Géza kavarodást idéz elő. A szolgálók (pincérek) közül Ébl Helgának és Kelemen Józsefnek van lehetősége a Kaposvár-elkötelezettségénél többre: kidolgozott cikizőkettősre.

A nyaralótulajdonos-üdülővezető Filippo szerepében Gyuricza István simulékony-alázatosan – szolgálatkészsen, mégis lenézően – tekereg a vendégek között. „Elkísérhetem? Nem? Nem baj, ha nem”, mondja hanyagul az egyik hölgynek, és ebben a linkóci minden mindegy kijelentésben tulajdonképp összesűrűsödik a darab lényege.

CARLO GOLDONI: NYARALÁS (Csiky Gergely Színház, Kaposvár)

FORDÍTOTTA: Török Tamara. **ZENE:** Némedi Árpád–Zságer-Varga Ákos. **DÍSZLET:** Khell Solt. **JELMEZ:** Ignatovity Krisztina m. v. **RENDEZŐ:** Rusznyák Gábor.

SZEREPLŐK: Gyuricza István, Gryllus Dorka, Znamenák István, Nyári Szilvia, Kocsis Pál, Némedi Árpád, Márton Eszter, Tóth Eleonóra, Balla Eszter, Tóth Richárd, Ébl Helga, Kelemen József, Horváth Zita, Szula László, Kovács Zsuzsanna, Tóth Géza, Hornung Gábor, Szentgyörgyi István.